

Dnr GU 2019/1395

Miljö- och energidepartementet
m.remissvar@regeringskansliet.se
M2019/00661/S

Agenda 2030 och Sverige: Världens utmaning – världens möjlighet

Yttrande från Nationella sekretariatet för genusforskning,
Göteborgs universitet

Nationella sekretariatet för genusforskning vid Göteborgs universitet yttrar sig härmed över betänkande av Agenda 2030-delegationen, *Agenda 2030 och Sverige: Världens utmaning – världens möjlighet* (SOU 2019:13).

I stora drag ställer vi oss bakom betänkandets ståndpunkter. Det är klokt att se över myndighetsförordningar så som föreslås, liksom att ställa väsentligen högre krav på styrning och samordning i hela offentliga sektorn. Vidare ser vi värdet i att det civila samhället lyfts fram som en central aktör i arbetet med Agenda 2030.

I det följande har vi sammanställt ett antal punkter där vi har invändningar mot eller förslag till förbättringar av betänkandets förslag. Vi följer betänkandets rubriker.

8 Behovet av kunskap, forskning och innovation

På s. 104 tar betänkandet upp rekommendationen från OECD om att ”[s]tärka den tvärdisciplinära forskningen, jämställdhets- och medborgarperspektivet”.

Vi ställer oss bakom betänkandets förslag om att Agenda 2030 i större utsträckning måste bilda underlag till forskningspolitiska prioriteringar. Men att *enbart* integrera befintliga hållbarhetsmål och politiska överenskommelser i forskningspolitiken leder till oreflekterad politisk styrning av forskning och innovation, vilket inte minst förslaget om jämställdhet i citatet speglar. Jämställdhet är ett politiskt mål, inte ett perspektiv inom forskningen, och det rymmer komplexitet och motsättningar som riskerar att döljas i svepande formuleringar och underförstått konsensus.

Istället behöver de forskningspolitiska prioriteringarna analyseras mot bakgrund av Agenda 2030 och utvecklas i dialog med forskare och lärosäten – det ska vara prioriteringar som avser att stärka förmågan hos forskning och innovation att ta itu med komplexa samhällsutmaningar. För det krävs *kunskapsteoretiska* perspektiv på hållbarhet, däribland genusperspektiv, snarare än politiska mål om jämställdhet.

9 Stärkta förutsättningar på lokal och regional nivå

På s. 115 står det i betänkandet:

Den kapacitet som behövs för att genomföra agendan kan /.../ även handla om strategisk kapacitet genom samordnings- och analysfunktioner som behövs för det övergripande arbetet med agendan, omvärldsbevakning, eller kapacitet för att arbeta med tvärdisciplinära områden som exempelvis miljö och klimat, trygghet, jämställdhet och folkhälsa.

Betänkandet ger inga raka besked om hur en samordnings- eller analysfunktion ska se ut eller organiseras för det övergripande arbetet. Vi föreslår att detta arbete bedrivs i samverkan mellan idag befintliga analysfunktioner, och det vore därför lämpligt att regeringen tvärsektorielt pekar ut dessa och ger dem ett tydligt uppdrag om att samverka. Detta bör kopplas till betänkandets förslag, under 7.3 Stärkt samordningskapacitet för genomförandet av Agenda 2030 (s. 94 och framåt), om behovet av ökad samordning och styrning som i sig – något som betänkandet missar – måste baseras på kunskapsunderlag och relevanta analyser. Att inte göra så vore att upprepa misstaget från jämställdhetspolitiken i dess brist på styrning av myndigheter. Här emotser vi Jämställdhetsmyndighetens kommande slutrapport från regeringsuppdraget Jämställdhetsintegrering i myndigheter (JiM).

11 Näringslivets roll i genomförandet

På s. 135 menar betänkandet att nya samarbetsformer mellan det offentliga, näringslivet och forskningen bör uppmuntras för att främja innovation och mobilisera resurser. Vi instämmer i att innovation kan vara en viktig drivkraft för omställning, förutsatt att innovation förstås i relation till de av delegationen utpekade målen – det vill säga ekologiskt, socialt och ekonomiskt hållbar utveckling. Forsknings- och innovationspolitiken behöver ta sig an en väl dokumenterad skevhet till förmån för tekniktunga, mansdominerade och tillväxtorienterade branscher och miljöer. Den rådande definitionen av innovationssystem¹ domineras av en syn på tillväxt som är manligt könsmärkt och präglad av ingenjörbaserad produktivitet- och teknikutveckling. Den reproduktiva sfären, som är kvinnligt könsmärkt, blir osynliggjord och viktiga områden som är en förutsättning för tillväxt förbises därmed.² Studier har visat att nära 80 procent av de nationella och

¹ Se t.ex. Bengt-Åke Lundvall, *Teorier om nationella innovationssystem: Hur kan dessa studeras?*, Institutet för tillväxtpolitiska studier, arbetsrapport R2007:004.

² Se t.ex. Joseph E Stiglitz, Amartya Sen & Jean-Paul Fitoussi, *Report by the Commission on the Measurement of Economic Performance and Social Progress*, CMEPSP 2009.

regionala innovationsmedlen går till män och manligt dominerade branscher.³ För att förändra dessa strukturer måste rådande innovationsbegrepp utmanas i grunden.

På s. 137 föreslår betänkandet att låta utreda en förstärkt nationell lagstiftning för företag om mänskliga rättigheter i enlighet med de internationella konventioner och riktlinjer som Sverige ratificerat. Vi delar uppfattningen att mänskliga rättigheter behöver tydliggöras som en del av hållbar utveckling. Men här saknas ett understrykande av behovet av analyskapacitet för konsekvenser och prioriteringar för politisk och ekonomisk omställning. Det bör vara en särskilt prioriterad fråga för samverkansuppdrag om analys enligt vårt förslag under ovanstående rubrik.

15 Att kommunicera Agenda 2030

På s. 168 står det i betänkandet:

En lösning i form av en nationell digital kommunikationsplattform är i dagsläget inte ett effektivt verktyg i genomförandet av Agenda 2030. Det finns dock behov av ett sammanhållet digitalt tillgängliggörande av uppföljningen av genomförandet där data och statistik görs åtkomlig för aktörer som underlag för såväl beslutsfattande som ansvarsutkrävande.

Vi delar delegationens bedömning att en nationell plattform inte är möjlig eller önskvärd – den skulle i själva verket riskera att undergräva ambitionen att samhällsaktörer på olika nivåer bidrar utifrån sina respektive perspektiv.

Vi saknar dock en utförligare diskussion om behovet av en samlad information kring *analys och forskning inom området*, inte minst för att stärka samordning, motverka faktaresistens och bidra till att stärka hållbarhetsmålen genomslag i form av demokratiutveckling. Även detta bör vara en tydlig samverkansfråga (i enlighet med vårt förslag under 9 Stärkta förutsättningar på lokal och regional nivå) för myndigheter, lärosäten och enskilda organisationer vilka var för sig bedriver för området relevant analys och/eller forskning.

³ Se Malin Lindberg, *Samverkansnätverk för innovation: En interaktiv och genusvetenskaplig utmaning av innovationspolitik och innovationsforskning*, Luleå tekniska universitet 2020.

Beslut i detta ärende har fattats av föreståndare Fredrik Bondestam efter utredning och förslag från Jimmy Sand.

Fredrik Bondestam

Föreståndare

Nationella sekretariatet för genusforskning ska främja genus i forskning inom universitets- och högskolesektorn. Sekretariatet har idag cirka 15 medarbetare som arbetar med frågor som rör forskningens villkor och genusperspektiv på forskning. Vi samverkar med andra aktörer på området, både nationellt och internationellt, och vi har externa uppdrag från offentliga organisationer som Nordiska ministerrådet.